

Sygn. akt I ACa 340/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 maja 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Andrzej Struzik
Sędziowie:	SSA Sławomir Jamróg (spr.) SSO del. Krzysztof Hejosz
Protokolant:	sekr.sądowy Katarzyna Rogowska

po rozpoznaniu w dniu 15 maja 2014 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa A. S.

przeciwko T. D.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 17 grudnia 2013 r. sygn. akt I C 1550/13

1. **oddala apelację;**

2. **przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie na rzecz adwokata R. Z. kwotę 6 642 zł (sześć tysięcy sześćset czterdzieści dwa złote) w tym 1 242 zł podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.**

Sygn. akt I A Ca 340/14

UZASADNIENIE

Powód A. S. w pozwie skierowanym przeciwko T. D. wniósł o zasądzenie kwoty 3.000.000,00 zł. oraz kosztów postępowania. Na uzasadnienie żądania pozwu powód podał, że w skutek bezprawnego działania pozwany jako prokurator naruszył szereg dóbr osobistych powoda wymienionych w pozwie tj. zdrowia, wolności, czci, swobody sumienia, nazwiska i wizerunku. Podał on, że pozwany w wyniku wydania postanowienia z 19 marca 2009 r. w sprawie Sygn. IV Ds. 31/09/S o odmowie wszczęcia śledztwa wyrządził powodowi krzywdę, powód doświadczył silnych cierpień psychicznych i fizycznych, miał poczucie rażącej niesprawiedliwości wydanego postanowienia, co

spowodowało u powoda poczucie osamotnienia, społecznego wykluczenia, lęk i stany depresyjne. Powód wskazał jako podstawę prawną swoich żądań art. 448 k.c. w zw. z art. 24 par. 1 k.c.

Pozwany T. D. wniósł o oddalenie powództwa. Wskazał, że w sprawie sygn. IV Ds. 31/09/S Prokuratury Rejonowej Kraków – (...)wszczętej z zawiadomienia powoda przeprowadził jego przesłuchanie oraz wydał postanowienie z dnia 19.03.2009 r. o odmowie wszczęcia śledztwa w sprawie. Podał on, że powyższe czynności prowadził jako prokurator Prokuratury Rejonowej (...)Zachód.

Wyrokiem z dnia 17 grudnia 2013r. sygn. akt I C 1550/13 Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił powództwo.

Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 24 lutego 2009r. T. D. jako prokurator Prokuratury Rejonowej Kraków – Ś. Zachód przyjął ustne zawiadomienie o przestępstwie i przesłuchał powoda w charakterze świadka w sprawie IV Ds. 31/09/S. Postanowieniem Prokuratury Rejonowej K. Zachód z dnia 19 marca 2009r. wydanym z udziałem powoda odmówiono wszczęcia śledztwa w sprawie o niedopełnieniu obowiązków i przekroczeniu uprawnień służbowych przez sędziego Sądu Rejonowego w Wadowicach (art. 305 par 1 i 3 k.p.k. i art. 17 par. 1.2 k.p.k.). Odpis postanowienia z obszernym uzasadnieniem i pouczeniem o środkach zaskarżenia zostały doręczone A. S., który złożył zażalenie na powyższe postanowienie w dniu 3 kwietnia 2009 r. (k.32). Sąd Rejonowy w Chrzanowie w dniu 21.09.2009 r. w sprawie Sygn. II Kp 435/09 nie uwzględnił zażalenia A. S. i utrzymał w mocy postanowienie Prokuratora Prokuratury Rejonowej Kraków – Ś. Zachód z dnia 19.03.2009 r. Sygn. IV Ds. 31/09/S. Podstawą odmowy wszczęcia śledztwa jak też orzeczenia Sądu było stwierdzenie braku znamion czynu zabronionego w działaniach wskazanej przez A. S. osoby sędziego Sądu Rejonowego w Wadowicach.

Ustalenia te poczyniono w oparciu o akta postępowania karnego.

Sąd pierwszej instancji oddalił dalsze wnioski dowodowe powoda w tym z akt sprawy cywilnej oraz opinii biegłego jako nieuzasadnione, nieprecyzyjne i nieprzydatne w niniejszej sprawie.

Sąd pierwszej instancji uznał powództwo za niezasadne. Wskazał, że pozwany wykonywał czynności w sprawie wskazanej przez powoda jako Prokurator Prokuratury Rejonowej Kraków – Ś. Zachód w zakresie swoich uprawnień. Wydane przez niego postanowienie z dnia 19 marca 2009 r. zostało utrzymane w mocy przez Sąd Rejonowy w Chrzanowie, który nie uwzględnił zażalenia A. S.. Wszelkie czynności w sprawie karnej dokonane przez pozwanego jako prokuratora uznać trzeba za prawidłowe w zakresie pełnionej przez niego funkcji. Przepis art. 24 k.c. daje uprawnienie do dochodzenia roszczeń o ochronę dóbr osobistych konkretnie wskazanych przez stronę w stosunku do osoby, która w skutek bezprawnych działań lub zaniechań naruszenia dóbr osobistych dokonanych. Istotnym jest aby działania pozwanego w tego rodzaju sprawie były działaniami bezprawnymi, a więc niezgodnymi z prawem. Przepis art. 448 k.c. ma zastosowanie w razie umyślnego, dokonanego ze złą wolą naruszenia dobra osobistego osoby poszkodowanej bezprawnym działaniem sprawcy. Subiektywnie odczucie przez powoda niesprawiedliwości nie jest decydujące. Kryteria oceny naruszenia muszą być poddane obiektywizacji tj. uwzględnić trzeba odczucia szerszego grona uczestników i powszechnie przyjmowanej normy postępowania. Ponadto powód nie uzasadnił szerzej twierdzeń dotyczących rodzaju naruszonego dobra. Nie doszło do przesłuchania powoda, gdyż ten nie stawiał się na posiedzenie i nie złożył pisma usprawiedliwiającego niestawiennictwa. Pozwany natomiast wykazał zgodnie z ciężarem dowodu wynikającym z art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c., że przy wydaniu postanowienia z dnia 19.03.2009 r. działał jako prokurator Prokuratury Rejonowej Kraków-Ś.-Zachód w K. w sprawie sygn. IV Ds. 31/09/S a zasadność jego decyzji o odmówienia wszczęcia śledztwa w sprawie została potwierdzona orzeczeniem Sądu Rejonowego w Chrzanowie z dnia 21 września 2009r. w sprawie sygn. II Kp 435/09. Dokumenty z akt karnych dopuszczony jako dowód w niniejszej sprawie potwierdzają powyższe okoliczności oraz że pozwany wykonywał czynności procesowe zgodnie z prawem na podstawie przepisu procedury karnej i zasad postępowania w tego rodzaju sprawach. Powyższe okoliczności wskazują jednoznacznie na działanie pozwanego zgodnie z prawem. Sąd wskazał też, że za szkodę wyrządzoną bezprawnym działaniem organu władzy publicznej w tym też prokuratora w ramach wykonywanych przez niego obowiązków ponosi Skarb Państwa dotyczy to również żądań opartych na podstawie faktycznej i prawnej wskazanej w pozwie. Stąd też uznać trzeba, że pozwany nie jest legitymowany biernie w niniejszej sprawie.

Apelację od tego orzeczenia złożył A. S., zaskarżając je w całości. Pozwany zarzucił:

- naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 214 § 1 k.p.c., poprzez prowadzenie rozprawy pod nieobecność powoda i jego pełnomocnika, w sytuacji gdy okoliczności sprawy nakazywały przyjęcie, że nieobecność została wywołana nadzwyczajnym wydarzeniem, co skutkowało nieważnością postępowania,
- naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 227 w związku z art. 217 § 3 k.p.c., poprzez oddalenie wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego, mimo że dowód ten został powołany na okoliczności mające istotne znaczenie w sprawie, co skutkowało błędnym ustaleniem stanu faktycznego i w konsekwencji oddaleniem powództwa,
- naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 299 w związku z art. 217 § 3 k.p.c., poprzez pominięcie dowodu z przesłuchania powoda, podczas gdy pozostawały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, co skutkowało błędnym ustaleniem stanu faktycznego i w konsekwencji oddaleniem powództwa,
- naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest art. 448 k.c., przez jego błędną wykładnię, polegającą na uznaniu, że przepis ten ma zastosowanie jedynie w razie umyślnego, dokonanego ze złą wolą naruszenia dobra osobistego, co skutkowało przyjęciem, że żądanie pozwu nie znajduje uzasadnienia w tym przepisie.

Powód żądał uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania ewentualnie zmiany orzeczenia i uwzględnienie powództwa oraz zasądzenie kosztów procesu.

Powód ponadto wniósł o przeprowadzenie dowodu z jego przesłuchania na okoliczność niezawinionego niestawiennictwa na rozprawie w dniu 17 grudnia 2013 roku. Pełnomocnik powoda wniósł o przyznanie kosztów nieopłaconej w całości ani w części pomocy prawnej w postępowaniu apelacyjnym, udzielonej przez adwokata z urzędu, według norm przepisanych, powiększonych o stawkę podatku VAT.

W uzasadnieniu powód podał, że z przyczyn losowych, niedających się przewidzieć, powód ani reprezentujący go pełnomocnik z urzędu nie mogli wziąć udziału w rozprawie wyznaczonej na dzień 17 grudnia 2013r. Powód mieszka w K., aby dojechać do Sądu w Krakowie korzysta z połączeń autobusowych obsługiwanych na tej trasie przez prywatnych przewoźników. Zwykle przejazd taki trwa około godziny. Jednak w dniu, w którym odbyła się rozprawa w niniejszej sprawie, z powodu wypadku samochodowego, jaki miał miejsce na drodze (...) w M., czas przejazdu przedłużył się tak znacznie, że nawet przy uwzględnieniu dodatkowego marginesu czasu, jaki powód założył na nieprzewidziane zdarzenia, nie było możliwe punktualne przybycie do Sądu i wzięcie udziału w rozprawie. Odpowiedź na pozew została powodowi doręczona zaledwie na 10 dni przed rozprawą. W takim terminie nie było już możliwe pisemne ustosunkowanie się do pisma pozwanego, dlatego powód zamierzał przedstawić swoje stanowisko na rozprawie. W toku postępowania strona powodowa wykazywała inicjatywę w składaniu pism procesowych i terminowo odpowiadała na wezwania Sądu. Irracjonalnym byłoby, aby następnie powód ani pisemnie nie ustosunkował się do twierdzeń i zarzutów odpowiedzi na pozew, ani nie stawił się na wyznaczonej rozprawie. Ta okoliczność powinna była zasugerować Sądowi, że przyczyny nieobecności strony powodowej musiały być nieprzewidziane i nadzwyczajne. W sytuacji, gdy powód jednorazowo nie mógł uczestniczyć w rozprawie, Sąd powinien był odroczyć rozprawę, aby umożliwić powodowi obronę jego praw, w tym odniesienie się do twierdzeń odpowiedzi na pozew. Zarówno w przypadku nieobecności powoda, jak i pełnomocnika okoliczności, które uniemożliwiły udział w rozprawie były nieprzewidziane, dlatego nie było możliwe uprzedzenie Sądu o nieobecności i złożenie wniosku o odroczenie rozprawy. Natomiast po uzyskaniu informacji, że w sprawie został już wydany wyrok, przedkładanie pisma usprawiedliwiającego nieobecność Sądowi I instancji stało się niecelowe, ponieważ nie mogło już prowadzić do otwarcia rozprawy na nowo. Powód oczekiwał na wyznaczenie rozprawy przeszło dwa lata. W sytuacji, gdy powód jednorazowo nie mógł uczestniczyć w rozprawie, Sąd powinien był odroczyć rozprawę, aby umożliwić powodowi obronę jego praw, w tym odniesienie się do twierdzeń odpowiedzi na pozew.

Obok tej przyczyny nieważności postępowania powód zakwestionował, także prawidłowość oddalenia wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność krzywdy doznanej przez powoda w związku z naruszeniem

jego dóbr osobistych. Okoliczność ta była istotną w sprawie. Nie była ona jeszcze dostatecznie wyjaśniona. Na istniejące wątpliwości wskazał także Sąd w uzasadnieniu a zatem niezbędne było przeprowadzenie w tym zakresie postępowania dowodowego w tym z zeznań powoda. Oddalenie tego wniosku stanowiło naruszenie przepisów postępowania. Z uwagi na niezawinioną przez powoda nieobecność na rozprawie Sąd winien był rozprawę odroczyć i przeprowadzić dowód z przesłuchania powoda na kolejnym posiedzeniu. Skarżący zarzucił także naruszenie przepisów prawa materialnego - art. 448 k.c. poprzez uznanie, że norma ta wymaga wykazania umyślnego działania sprawcy.

Pozwany nie ustosunkował się do apelacji.

Rozpoznając apelację Sąd Apelacyjny uznał za własne ustalenia Sądu Okręgowego i zważył co następuje:

Zgodnie z art. 214§1 k.p.c. rozprawa ulega odroczeniu, jeżeli sąd stwierdzi nieprawidłowość w doręczeniu wezwania albo jeżeli nieobecność strony jest wywołana nadzwyczajnym wydarzeniem lub inną znaną sądowi przeszkodą, której nie można przezwyciężyć. Sąd pierwszej instancji nie miał żadnej podstawy do odroczenia rozprawy na tej podstawie albowiem nie była mu znana żadna przyczyna niestawiennictwa powoda lub jego pełnomocnika. Fakt, że powód wykazywał inicjatywę w procesie nie tworzy domniemania pewności stawiennictwa na rozprawie, stąd nie można podzielić wniosków apelacji, że Sąd Okręgowy winien przyjąć zaistnienie podstawy do zastosowania art. 214p1k.p.c.. Przede wszystkim jednak powód był reprezentowany przez pełnomocnika, którego nie mogły dotknąć przeszkody stawiennictwa wskazane w apelacji i pełnomocnik mógł podjąć obronę praw powoda, stąd nawet wykazanie okoliczności, że wypadek drogowy stanowił przeszkodę do punktualnego przejazdu do sądu nie mógł stanowić podstawy do przyjęcia naruszenia przez Sąd uprawnień powoda do obrony, którą mógł podjąć pełnomocnik. Wnioskowany dowód o przesłuchanie powoda na okoliczność dojazdu do sądu jest więc bezprzedmiotowy. Wobec bezzasadności zarzutu naruszenia art. 214 k.p.c. niezasadny jest także zarzut nieważności postępowania oparty art. 379 pkt 5 k.p.c. Według utrwalonego w orzecznictwie stanowiska, nieważność postępowania z powodu pozbawienia strony możliwości obrony swych praw zachodzi tylko wtedy, gdy strona nie mogła brać udziału w postępowaniu sądowym lub jego istotnej części na skutek naruszenia określonych przepisów postępowania przez sąd lub przeciwnika w sporze (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2013 r. II CSK 382/12 LEX nr 1314386). Abstrahując więc od faktu, że powód nawet już bezpośrednio po rozprawie nie sygnalizował np. telefonicznie, że podczas dojazdu do sądu wystąpiły perturbacje to ta okoliczność nie mogła wpłynąć na przyjęcie nieważności postępowania.

Nieobecność powoda i jego nieprzesłuchanie nie mogły także wpłynąć na sposób rozstrzygnięcia. Wbrew zarzutom apelacji dziesięciodniowy termin po doręczeniu odpowiedzi na apelację nie stanowił przeszkody do oświadczenia się na stanowisko pozwanego, które nota bene nie zawiera żadnych nowych faktów. Ponadto to powód powinien już w pozwie powołać fakty, z których wywodzi roszczenie zgodnie z zasadą *da mihi factum, dabo tibi ius*.

Zgodnie z art. 227k.p.c. przedmiotem dowodu są fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Apelacja nie wskazuje jakie istotne okoliczności niewskazane w pozwie miał przekazać powód w czasie zeznań. Powiązanie natomiast dowodu zeznań powoda z okolicznościami pozwu prowadzi do wniosku, że dowód ten mógłby prowadzić tylko do przekazania przez powoda subiektywnych odczuć związanych z odmową wszczęcia śledztwa a to nie mogło prowadzić do odmiennej oceny zasadności powództwach czyni zarzut naruszenia art. 299k.p.c. nieadekwatnym. Powód nie wykazał bowiem bezprawności działania pozwanego. Brak obiektywnej bezprawności nie pozwala od strony przedmiotowej zakwalifikować działania sprawcy jako zawinionego. Przeważające zaś jest stanowisko w orzecznictwie, że odpowiedzialność z art. 448 k.c. zależna jest od wykazania winy sprawcy w naruszeniu dóbr osobistych (zob. wyrok SN z dnia 11 grudnia 2013r IV CSK 188/13 LEX nr 1444338 i powołane w uzasadnieniu tego wyroku inne orzeczenia). Nawet jednak oderwanie odpowiedzialności od ogólnych zasad odpowiedzialności deliktowej musi wiązać się także z ustaleniem bezprawności działania naruszydela (art. 24§1k.c.). Pozwany zaś działał w warunkach ustawowych uprawnień prokuratora, kontrola legalności odmowy wszczęcia postępowania karnego została dokonana przez Sąd w sprawie II Kp 435/09 (k-34) a nadrzędny organ Prokuratury nie uznał podstaw do działania w trybie nadzoru (k- 36), co obala domniemanie bezprawności naruszenia dóbr powoda, nawet gdyby obiektywnie ono wystąpiło.

Zgodzić się trzeba ze skarżącym, że art. 448 k.c. ma zastosowanie nawet przy winie nieumyślnej, jednakże nieprzewidywalność naruszenia dóbr wskazanych w pozwie wyklucza przypisanie pozwanemu zarzutu lekkomyślności czy niedbalstwa w tym naruszeniu. Pozwany nie mógł przewidywać wskazanych w pozwie skutków wydanego orzeczenia. Powód w pozwie nie wskazywał okoliczności pozwalających na rozważanie typowości związku przyczynowego między odmową śledztwa a ewentualnym uszczerbkiem w dobrach. Stosownie do art. 361 k.c. zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła. Adekwatny związek przyczynowy stanowiący ustawową przesłankę odpowiedzialności odszkodowawczej, zachodzi tylko gdy w zestawie wszystkich przyczyn i skutków mamy do czynienia z takimi przyczynami, które normalnie powodują określone skutki (zob. wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 10 maja 2013 roku, I CSK 414/2012). Bezprzedmiotowe więc byłoby prowadzenie dowodu z opinii biegłego w kierunku ustalenia dolegliwości fizycznych czy psychicznych powoda, skoro dobra wskazane w pozwie nie mogły być objęte świadomością pozwanego przy wydaniu postanowienia z dnia 19 marca 2009r. 4 Ds. 31/09/S co nie pozwala na uznanie zaistnienia elementu subiektywnego winy. Nie doszło więc do naruszenia art. 227 k.p.c. w zw. z art. 217§3 k.p.c.

W konsekwencji nie jest zasadny także zarzut naruszenia art. 448 k.c. Wobec powyższego Sąd Apelacyjny oddalił apelację na podstawie art. 385 k.p.c. O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu orzeczono na podstawie art. 29 ust. 1 prawa o adwokaturze, a także § 2 ust. 1 i 3, § 3 ust. 1 oraz § 6 pkt 7 i § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn. Dz.U. 2013r. poz. 461).